

BIUDŽETINĖ ĮSTAIGA ŠIAULIŲ „AUŠROS“ MUZIEJUS

1	9	0	7	5	7	0	3	6
---	---	---	---	---	---	---	---	---

(įstaigos kodas)

PATVIRTINTA

Šiaulių „Aušros“ muziejaus

Direktoriaus 2024 m. kovo d.

veiklos įsakymu Nr. V1-

MUZIEJINIŲ EKSPONATŲ RESTAURAVIMO SAUGOS IR SVEIKATOS INSTRUKCIJA NR. 23

I. BENDROJI DALIS

1. Muziejinių eksponatų restauravimo darbus gali dirbti asmuo išmanantis restauravimo procesą, mokantis saugiai dirbti su restauravimo laboratorijoje esančia įranga ir cheminėmis medžiagomis. Darbuotojas turi būti pasitikrinęs sveikatą, išklauses saugos ir sveikatos darbo vietoje, bei gaisrinės saugos instruktažus.
2. Darbuotojo darbo ir poilsio laikas nustatomas vadovaujantis Lietuvos Respublikos Darbo kodekso nuostatomis.
3. Darbuotojas, nukentėjęs nelaimingo atsitikimo metu, turi nedelsiant kreiptis į artimiausią gydymo įstaigą, pranešti tiesioginiam vadovui. Asmuo, matęs nelaimingą atsitikimą ar apie jį sužinojęs, turi suteikti nukentėjusiajam pirmąją pagalbą, jei reikia, iškviešti greitąją medicinos pagalbą tel. 112 ir pranešti tiesioginiam vadovui. Kol bus pradėtas tirti nelaimingas atsitikimas, įvykio vietą išlaikyti tokią, kokia buvo nelaimingo atsitikimo metu. Jei tai kelia pavojų aplinkinių žmonių gyvybei ar sveikatai, gali būti daromi tik būtini pakeitimai, įforminus aktu.
4. Pranešimo apie darbo metu pastebėtus trūkumus tvarka - savavališkai nešalinti darbo priemonių, įrenginių ir pastatų gedimų, taip pat juose įrengtų darbuotojų saugos ir sveikatos apsaugos įtaisų gedimų; nedelsiant pranešti įstaigos vadovui ar jo įgaliotam asmeniui, įstaigos darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybai bei darbuotojų atstovui apie darbo ir darbų saugos priemonių gedimus, apie padėtį darbo vietose, darbo patalpose, pavojų darbuotojų saugai ir sveikatai.
5. Darbuotojas gali atsisakyti dirbti darbus, kuriuos saugiai atlikti neapmokytas; jeigu įrankiai, įrenginiai techniškai netvarkingi; darbo aplinka kelia pavojų sveikatai ir gyvybei; jei kolektyvinės apsaugos priemonės neužtikrina apsaugos nuo rizikos veiksnių, o asmeninės apsaugos priemonės neišduotos; jei asmeninės apsaugos priemonės techniškai netvarkingos, nepatikrintos, neišbandytos.
6. Asmens higienos reikalavimai - dirbti tik su tvarkingais, švariais drabužiais, avalyne; rankas plauti tik tam skirtomis priemonėmis, nelaikyti maisto produktų darbo vietoje ir nevalgyti.
7. Už šios instrukcijos nevykdymą, darbuotojui taikoma LR įstatymų nustatyta drausminė, materialinė, administracinė atsakomybė, priklausomai nuo pažeidimo pobūdžio ir pasekmių.

II. PROFESINĖS RIZIKOS VEIKSNIAI. SAUGOS PRIEMONĖS NUO JŲ POVEIKIO

8. Pavojingi ir kenksmingi veiksniai, galintys veikti darbuotoją:
 - 8.1. elektros srovės poveikis;
 - 8.2. netvarkinga darbo vieta, slidžios grindys;
 - 8.3. dūžtantys daiktai (stiklas) šukių valymas - galimos pjautinės traumos, sužeidimai. Valyti tik su šluotele, samteliu, dėvėti pirštines;
 - 8.4. nepakankamas darbo vietos apšvietimas;
 - 8.5. agresyvios cheminės medžiagos, jų garai, dulkės;
 - 8.6. aštrūs įrankiai;

- 8.7. fizinė perkrova;
- 8.8. netvarkingi rankiniai įrankiai;
- 8.9. įkaitę paviršiai.
- 9. Kad išvengtų pavojingų ir kenksmingų veiksmų, turinčių įtakos darbuotojo sveikatai, būtina:
 - 9.1. įžeminti arba įnulinti elektros įrenginių srovei laidžius korpusus;
 - 9.2. darbo vieta turi būti sutvarkyta, grindys lygios ir neslidžios, be kliuvinių;
 - 9.3 turi būti užtikrinamas tinkamas apšvietimas;
 - 9.4. prieš pradėdant darbą su cheminėmis medžiagomis būtina susipažinti su saugos duomenų lapuose ir cheminės medžiagos etiketėje pateikta informacija, pavojingumo simbolių ženklinimu;
 - 9.5. saugos duomenų lapas – nustatyto turinio informacija apie cheminę medžiagą ar preparatą, kuria remiantis galima imtis reikalingų priemonių, susijusių su žmonių sveikatos apsauga, sauga darbo vietoje ir aplinkos apsauga;
 - 9.6. darbo įrankiai turi būti tvarkingi, neklibančiomis rankenomis, pjaunamieji - pagaląsti;
 - 9.7. keliant, nešant krovinius laikytis saugos reikalavimų keliamo krovinio svoriui;
 - 9.6. darbo metu būtina naudoti asmenines apsaugos priemones.
- 10. Vadovaujantis „Darbuotojų aprūpinimo asmeninėmis apsauginėmis priemonėmis nuostatų“ reikalavimais, parenkamos ir darbuotojui nemokamai duodamos asmeninės apsauginės priemonės.

III. DARBUOTOJO VEIKSMAI PRIEŠ DARBO PRADŽIĄ

- 11. Gavus darbo užduotį, susipažinti su darbų vykdymo tvarka, saugiais atlikimo būdais.
- 12. Apžiūrėti darbo vietą, įsitikinti, kad neužkrautos ir neslidžios vaikščioti skirtos vietos, vizualiai patikrinti, ar pakankamas vietinis apšvietimas.
- 13. Pasiruošti darbo priemones, įrankius, pagal proceso eigą susidėti ant darbatalio chemines medžiagas.
- 14. Ant cheminių medžiagų pakuočių turi būti etiketės su naudojimo informacija ir saugos ženklinimu.
- 15. Susipažinti su naudojamų cheminių medžiagų saugos duomenų lapuose pateikta informacija.
- 16. Jei cheminės medžiagos laikomos ne originaliose pakuotėse, ant laikomos taros turi būti užrašai nurodantys cheminės medžiagos ar mišinio pavadinimą.
- 17. Užsidėti reikiamas asmenines apsaugos priemones (darbo chalata, apsaugines pirštines, apsauginius akinius, respiratorių, veido skydelį).
- 18. Ant darbatalio neturi būti pašalinių daiktų.
- 19. Vizualiai patikrinti darbo vietos įrenginių būklę.
- 20. Pastebėjus bet kokį gedimą, netvarką ar keliantį pavojų veiksmą, informuoti tiesioginį vadovą. Darbo nepradėti, kol nebus pašalinti visi trūkumai.

IV. DARBUOTOJO VEIKSMAI DARBO METU

- 21. Darbo metu būti dėmesingam, atidžiam, atsargiam, nedaryti staigių judesių, netrukdyti dirbti kitiems.
- 22. Palaikyti tvarką ir švarą darbo vietoje.
- 23. Dirbant su įrengimais, laikytis jų gamintojų parengtų eksploatavimo instrukcijų reikalavimų.
- 24. Dirbant su cheminėmis medžiagomis, turi būti įjungta ištraukiamoji ventiliacija. Esant ventiliacijos gedimui, su cheminėmis medžiagomis dirbti draudžiama. Darbo metu būtina naudoti asmenines apsaugos priemones - darbo pirštines, apsauginius akinius, respiratorių.
- 25. Dirbant su agresyvesnėmis cheminėmis medžiagomis būtina naudotis traukos spinta.
- 26. Cheminės medžiagos turi būti laikomos užrakinamoje spintelėje.
- 27. Nenaudoti elektros prietaisų šalia vandens šaltinių.
- 28. Atliekant paviršių valymo darbus mechaniniu būdu, kai susidaro valomo paviršiaus dulkių, būtina naudoti apsaugos gaubtus su dulkių nusiurbimu, o ten kur jų nėra asmenines apsaugos priemones – apsauginį veido skydelį, arba apsauginius akinius ir respiratorių.

29. Su aštriais darbo įrankiais (skalpelium, žirkklėmis, peiliu) dirbti atsargiai, kad nesusižeistumėte.
30. Jei darbo įrankius reikia perduoti kitam asmeniui, tai jie turi būti perduodami rankena į priekį. Draudžiama perduoti kitam asmeniui įrankius ašmenimis į priekį.
31. Draudžiama ant darbaltalio palikti aštrius įrankius ašmenimis į viršų.
32. Keliant, nešant krovinius (įrangą, restauruojamus daiktus) laikytis krovinių tvarkymo rankomis saugos reikalavimų. Maksimalus keliamo krovinio svoris vyrams – 25 kg, moterims – 16 kg. Jei kroviny s sunkesnis, krovinį kelti dviese, arba naudotis pagalbinėmis priemonėmis.
33. Ant elektrinės viryklės kaitinant (verdant) restauruojamus metalinius paviršius būti ypač atsargiam, kad neapsiplikytumėte verdančiu vandeniu.
34. Darbo vieta, kurioje naudojama elektrinė viryklė turi būti laisva, neapkrauta pašaliniais daiktais. Darbo vietoje neturi būti pašalinių žmonių.
35. Nuo elektrinės viryklės įkaitę indai turi būti nuimamai mūvint karščiui atsparias pirštines.
36. Iš indų, su verdančiu (karštu) vandeniu, detalės turi būti išimamos specialiomis žnyplėmis.
37. Pasinaudojus elektrine virykle ją išjungti, draudžiama palikti įjungtą viryklę, kai ja nesinaudojama.
38. Kaitinant metalą specialioje elektrinėje kaitinimo krosnyje būti atsargiam, neprisiliesti prie įkaitusių paviršių.
39. Prieš valant įkaitintus paviršius palaukti, kol jie atvės, arba jei pagal technologiją metalas turi būti valomas įkaitęs, būtina naudoti karščiui atsparias pirštines.
40. Atliekant medinių gaminių restauravimo darbus naudotis tik tvarkingais rankiniais įrankiais bei pagalbinėmis priemonėmis. Rankiniai įrankiai turi būti neapgadintais galais, rankenos glotnios be atplaišų.
41. Restauruojant baldus, tvirtinant audinį kabių kalimo įrankiu, nenukreipti jo į save ir kitus asmenis. Įvertinti, kad įrankyje gali būti kabių likutis, todėl netikėtai paspaudus paleidiklį iššauta kabė gali sužaloti.
42. Dirbant su kabių kalimo įrankiu, nukreipti į paviršių, į kurį planuojama kalti.
43. Dirbant įrankio paleidiklį spausti tik tvirtai priglaudus įrankį prie ruošinio.
44. Klįjai ir kitos cheminės medžiagos ant paviršių tepami teptuku, tepti pirštais draudžiama. Suklijuotas dalis suspausti specialiais spaustuvais, svareliais.
45. Dirbant su spaudimo presu rankas laikyti toliau nuo spaudžiamųjų paviršių, yra rizika prispausti galūnes.
46. Dirbant su popieriaus gaminimo įrenginiais (popieriaus liejimo mašina, vakuuminiu džiovavimo stalu) vadovautis įrenginių gamintojo paruoštomis eksploatavimo instrukcijomis.
47. Elektrosaugos reikalavimai:
 - 47.1. neliesti drėgnomis rankomis elektros laidų, kabelių, kištukų, prietaisų ar įrenginių;
 - 47.2. nedirbti su elektros įrenginiais, jeigu prisilietus jaučiamas elektros srovės poveikis;
 - 47.3. nedirbti su netvarkingais elektros įrankiais, prietaisais ar įrenginiais;
 - 47.4. dirbti tik su įžemintais prietaisais bei įrenginiais;
 - 47.5. nesiliesti vienu metu prie įžemintų dalių (centrinio apšildymo radiatorių, vamzdžių ir pan.) ir elektros įrenginių metalinių dalių kad, esant pažeistai izoliacijai ir šioms dalims turint elektros įtampą, nesusidarytų grandinė tekėti elektros srovei per žmogaus kūną;
 - 47.6. panaudojus elektros įrankį, prietaisą ar įrenginį, tuoj pat jį išjungti;
 - 47.7. nedirbti su elektros įrenginiais, jei ant jo išsiliejo skysčiai;
 - 47.8. neremontuoti pačiam sugedusio elektrinio įrankio, kištukų, kištukinių lizdų. Tai atlikti privalo darbuotojas, turintis elektrotechninio personalo reikiamą kvalifikaciją;
 - 47.9. pastebėjus elektros instaliacijos pažeidimus, nutraukti darbą, pranešti tiesioginiam vadovui.

V. DARBUOTOJO VEIKSMAI AVARINIAIS (YPATINGAIS) ATVEJAIS

48. Visais atvejais apsinuodijus cheminėmis medžiagomis (net ir lengvai) būtina skubiai kreiptis į gydytoją. Pirmosios pagalbos priemonės yra tokios, kokias gali suteikti patys darbuotojai pagal

etiketėje nurodytus reikalavimus, o specialią pagalbą suteikia medikai. Darbo vietose turi būti pirmosios pagalbos rinkinys.

49. Apsinuodijimo požymiai: bendras silpnumas, pilvo skausmas, ašarojimas, kosulys, dusulys, galvos svaigimas, vėmimas, seilėtekis, viduriavimas, dirginimas, vyzdžių susiaurėjimas arba išsiplėtimas, traukuliai.

50. Nepriklausomai nuo cheminių medžiagų rūšies ir apsinuodijimo laipsnio nukentėjusįjį būtina nuraminti, išnešti ar išvežti iš kenksmingos zonos, nuimti respiratorių (jei jis yra), apsauginius akinius, atsegti apykaklę, nurengti, jeigu drabužiai užteršti cheminėmis medžiagomis.

51. Jeigu nukentėjusysis neteko sąmonės, jį gaivinti.

52. Nukentėjusį laikyti šiltoje patalpoje.

53. Kilus gaisrui iškviešti ugniagesius pagalbos telefonu 112, vadovaujančius įstaigos darbuotojus, gesinti gaisro židinių turimomis pirminėmis gaisro gesinimo priemonėmis.

54. Stengtis neįkvėpti ugnies/sprogimo sukeltų dūmų.

55. Apie visus avarinius atvejus informuoti tiesioginį vadovą.

56. Esant ypatingam atvejui, keliančiam grėsmę darbuotojo saugai ar gyvybei, evakuotis iš pavojingos zonos artimiausiu keliu, vadovaujantis evakuacijos schemomis ir ženklais.

VI. DARBUOTOJO VEIKSMAI BAIGUS DARBĄ

57. Sutvarkyti darbo vietą, patikrinti, ar nepalikta įjungtų į elektros tinklą elektros įrenginių.

58. Šiltu vandeniu su muilu nusiplauti rankas.

59. Tvarkingai spintelėje susidėti asmenines apsaugos priemones.

60. Informuoti tiesioginį vadovą apie darbo metu pastebėtus trūkumus, nesklandumus.

Instrukciją parengė UAB „Saugotyra“